

ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Розглядаються принципові положення, що стосуються удосконалення навчально-виховного процесу аграрної освіти та основі запровадження інновацій та їх мотивації у тандемі «викладач — студент»

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновація, мотивація, аграрна економічна освіта.

KEY WORDS: innovation, motivation, education agrarian economic.

Входження вищої школи України в європейський освітній простір слід вважати тим радикальним кроком, який об'єктивно потребує постійного вдосконалення навчального процесу.

Саме по собі вдосконалення варто розглядати в єдності заходів, які однаковою мірою торкаються інтересів як викладачів, так і студентів. Підставою розгляду даного питання в такій площині є наступне:

1. В сучасних умовах поступальний розвиток національних економік, як і світового господарства в цілому, уже визначає і ще більше буде визначати та детермінувати людський фактор, тобто той фаховий та інтелектуальний потенціал, з яким людина долучається в рівній мірі і до виробництва, і до процесу управління ним.

2. Специфіка аграрної економіки у ХХІ столітті буде визначатись тим, що все більшої ваги набуватиме не природний фактор та залучений капітал, а інновації в технології, організації та управлінні виробництвом. Аграрне виробництво буде перетворюватись у наукоємне, технічно і економічно виважене, гармонізоване у своєму розвитку з навколишнім середовищем конкретного регіону. Іншими словами, людський фактор стане домінувати в аграрній сфері національних економік.

3. В таких умовах підготовка економістів для аграрного виробництва потребує відповідної, адекватної до сучасних вимог побудови навчального процесу, який має базуватись виключно на інноваційній основі.

Інновації в навчальній роботі не можна зводити тільки до використання сучасних методів викладання. Проблемна лекція, рольові і ситуаційні завдання, тренінги та кейси є тільки основою інноваційного підходу. Важливіше суть і розуміння інновацій імплементувати в мислення студентів, готовність і здатність їх перейти від суто механічного сприйняття і засвоєння матеріалу, від відтворення засвоєного матеріалу до формування здібностей пошукового характеру, готовності продукувати творчий власний підхід у розв'язанні тієї чи іншої економічної проблеми.

Отже, інновації у навчальному процесі потребують в однаковій мірі налаштування на цю хвилю обох партнерів — викладача і студента. Це має особливе значення у викладанні аграрно-економічних дисциплін і ось чому.

1. Аграрна економіка України під впливом глобалізаційних процесів набуває принципово нових ознак. Радикальні зміни відбуваються в техніці і технології, організації та економіці виробництва, соціальній сфері сільського життя. Новим явищем стала капіталізація сільського господарства, яка здійснюється переважно шляхом поглинання аграрного виробництва позасільськогосподарськими структурами. Нарешті суспільство дійшло висновку про розмежування між сільським господарством і державою функцій розвитку аграрного виробництва і сільських територій. На порядку денному пріоритетного значення набуває не просто аграрна, а сільська економіка.

2. У нашій практичній діяльності ми вже занадто захопилися чужим досвідом: без будь-яких застережень та обґрунтувань перекладаємо «один в один» закордонні підручники, нав'язуємо студентам методи і методики, які широко використовуються за рубежом, не вникаючи інколи в їх суть та особливості, реальні можливості застосування в наших умовах.

3. Очевидно, слід збагнути єдину деталь — способи і методи економічного аналізу та трактування економічних явищ, які застосовуються в європейських країнах, розраховані і базуються на принципах сталого розвитку аграрної економіки, в той час як аграрне виробництво України ще ніяк не може вийти із спаду і стагнації.

4. Західна аграрна економічна наука інтерпретує економічні процеси товарної аграрної економіки чисто ринкового спрямування. Аж ніяк це не підходить до наших реалій, коли понад 60 % аграрного виробництва зосереджено в господарствах населення нетоварного, не ринкового спрямування. Власне ця основна частина аграрного виробництва залишається поза увагою, поза аналізом аграрної економічної науки.

5. Не можна обійти і той факт, що абсолютна більшість підручників аграрно-економічного спрямування за своїм змістом і наповненістю не орієнтують студента на пошуковий творчий спосіб мислення. Наші підручники перетворились у тлумачення різних довідників, вони занадто перенасичені матеріалами, які не завжди є доречними. Крім того, від студента ми вимагаємо відтворити все те, що є в підручнику. В такий спосіб будуємо іспитові білети та завдання, вимагаючи одного — дати відповідь таку, як це зазначено в підручнику. Абсолютна більшість екзаменаційних білетів будується за принципом охопити всю програму, у них немає проблемних питань і завдань, які й спонукали студента до творчого мислення.

Цей далеко не повний перелік «наших здобутків» у сучасному викладанні економічних дисциплін дає підставу стверджувати, що нам належить ще багато докласти зусиль, аби наповнити творчо-пошуковим змістом відносини у тандемі «викладач-студент».

Виклад основного матеріалу. Як перший крок у цьому відношенні варто по кожній аграрно-економічній дисципліні кожному викладачу з'ясувати, перш за все для себе, такі принципові положення:

1. Наскільки та чи та дисципліна є стабільною, тобто такою, що має порівняно тривалий життєвий цикл, а чи потребує постійного оновлення (освіжування)?

2. Які із інноваційних прийомів можуть бути найбільш прийнятними для даної дисципліни?

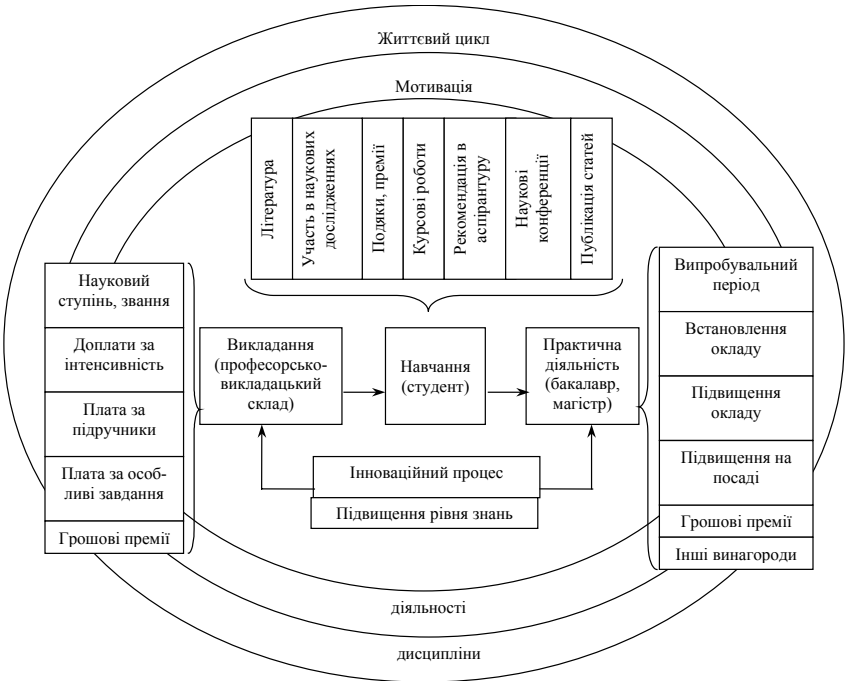
3. Як побудувати викладання: оглядові чи проблемні лекції, перевага семінарам (практичним заняттям) чи лекціям (якщо враховувати, що по дисципліні є підручник і посібник для самостійного вивчення)?

4. Яким чином зацікавити студента у творчо-пошуковому ставленні до навчання — які мотиваційні інструменти будуть застосовані і в який спосіб будуть оцінюватись поточні успіхи у вивченні дисципліни?

5. Що слід зробити, щоб переконати студента у важливості трансформації його потенціалу (як випускника) в його капітал, тобто здатність набути знання і практичні навички перетворити в джерело одержання доходу?

Таким чином, удосконалення викладання аграрно-економічних дисциплін на основі інноваційного процесу слід вважати головним у підготовці економістів-аграрників (бакалаврів і магістрів) і організацію такого підходу можна зобразити такою схемою (див. нижче).

На даній схемі процес викладання, навчання і практичної діяльності розглядається як єдність, яка і є основою підготовки висококваліфікованих фахівців для аграрної економіки.

Відтак, визначальними структурними елементами цього процесу є наступні:

1. Практичне формування, засвоєння та впровадження в навчальний процес інноваційного підходу.

В цьому відношенні потрібно, передусім, опрацювати стосовно до кожної дисципліни інноваційний алгоритм, який передбачає такі послідовні ланки:

інновація → викладач → студент → випусник → інновація.

Як бачимо, алгоритм починається і закінчується інновацією. Це означає, що в процесі викладання економічно-аграрних дисциплін викладач має «закласти» в мислення студента потребу інновацій, тобто, щоб він уже із студентської парти був налаштований на постійний пошук, розумів потребу самореалізації,

підвищення своєї професійної кваліфікації. Лише на цій основі аграрна економічна наука стане рушійною продуктивною силою.

Інновація, як інструмент педагогічного та фахового впливу, може стати реальною за умови, коли під неї буде підведено відповідну мотивацію. Іншим словами, в який спосіб викладач, студент, а ще більше випускник має бути зацікавленим у нововведеннях в своїй практичній діяльності. На схемі показано лише деякі основні мотиваційні фактори у викладанні, навчанні та практичній діяльності. Очевидно, варто погодитись з тим, що інноваційний процес не має часових обмежень, він є поступальним, перманентним. Діалектика його розвитку така:

мотивація інновацій → нововведення в процес → життєвий цикл інновацій → потреба нових підходів → нова інновація.

За таких умов "викладання → навчання → практична діяльність" трансформується в абсолютну потребу, стає невід'ємним атрибутом у роботі вищої школи.

2. Реалізація інноваційного підходу в реальному економічному середовищі. Щоб цього досягти, потрібно опрацювати систему спонукальних дій на кожному етапі реалізації інноваційного процесу, а саме:

*мотивація викладача → мотивація студента →
→ мотивація випускника.*

У цьому алгоритмі основним є те, що всі партнери підготовки і практичної діяльності фахівців аграрно-економічного профілю в однаковій мірі можуть бути зацікавлені в реалізації свого потенціалу, а саме:

— викладач має знати, що його додаткові зусилля на формування інноваційного підходу до викладання дисципліни будуть оцінені відповідною винагородою;

— студент повинен відчувати потребу в поглибленні своїх знань на основі інноваційного підходу, оскільки це забезпечить йому суспільне визнання, сприятиме формуванню науково обґрунтованих практичних навичок, забезпечить йому не тільки підвищену стипендію, а й полегкість у підготовці курсових робіт, вступу в аспірантуру, конкурентні переваги на ринку праці та ін.;

— випускник (бакалавр, магістр) має бути переконаний, що набуті ним знання будуть достатніми, щоб самореалізуватись і посісти достойне місце в системі менеджменту, трансформувати свій набутий потенціал у капітал.

Підготовлений в такий спосіб економіст по праву буде дієвим, оскільки на основі наукового аналізу вороху цифр він зможе сформулювати кваліфікований висновок — як і що слід зробити, щоб вийти із тої чи тої ситуації, визначити реальні стратегічні шляхи подальшого розвитку.

Література

1. *О. В. Аксьонова*. Методика викладання економічних дисциплін. — К.: КНЕУ, 2006. — 707 с.
2. Робота у форматі Болонського процесу.: Монографія «Сторічний поступ». — К.: КНЕУ, 2006. — 271 с.
3. *С. Дем'яненко, М. Хорунжий*. Який економіст потрібен селу. — Газета «Сільські вісті» за 14.06.2005 р.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2009

УДК 338.43:330.341.46

М. Г. Шульський

д-р екон. наук, професор,
зав. кафедри менеджменту (Львівський
національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького)

ПОЛІТИКА АГРАРНИХ РЕФОРМ У ТВОРАХ ІВАНА ФРАНКА

Наголошується на потребі ґрунтовного вивчення та узагальнення досвіду економічного аналізу і мислення вітчизняних діячів та вчених минулого і, зокрема, І. Я. Франка, який сформував власне бачення суті та особливостей аграрних реформ

КЛЮЧОВІ СЛОВА: аграрна політика реформування, аграрна реформа, сільське господарство, земля, розвиток, відносини, економіка.

KEY WORDS: agrarian policy, reformation, agrarian reform, agriculture, land, plevlopment, relations, economy.

Реформування різних сфер суспільних відносин повинно, на-самперед, базуватися на історичній спадщині. Неврахування досвіду колишніх поколінь у розробці і здійсненні реформ є однією із основних причин їх невдач у кінці ХХ століття. Особливо руй-